

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Ε΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Οι λέξεις και οι εικόνες»

Συγγραφή: ΤΣΑΡΜΠΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Εφαρμογή: ΠΕΤΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Οι λέξεις και οι εικόνες

Εφαρμογή σεναρίου

Πέτρου Κωνσταντίνος

Δημιουργία σεναρίου

Τσαρμποπούλου Αντιγόνη

Διδακτικό αντικείμενο

Λογοτεχνία

Τάξη

Ε΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

20^ο Δημοτικό Σχολείο Λάρισας

Χρονολογία

Από 24-05-2013 έως 29-05-2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

Δεν αντλεί από τα σχολικά βιβλία.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 8 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής,

II. Εικονικός χώρος

Wiki της τάξης

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για να υλοποιηθεί το σενάριο θα πρέπει να υπάρχουν μερικές προϋποθέσεις, οι οποίες αφορούν: την προεργασία του δασκάλου σχετικά με τον εντοπισμό των δυνατών σημείων κάθε κινηματογραφικού αποσπάσματος, ώστε να μπορέσει να αναδείξει μέσα από αυτά σημαντικά θέματα και συναισθήματα, την προετοιμασία των μαθητών για να ασχοληθούν με την κινηματογραφική τέχνη λίγο διαφορετικά αυτήν τη φορά, καθώς και την ύπαρξη προβολικού για την προβολή των αποσπασμάτων των ταινιών.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Τσαρμποπούλου Αντιγόνη, Οι λέξεις και οι εικόνες, Λογοτεχνία, Ε΄ Δημοτικού, 2012: από το αρχικό σενάριο των 24 διδακτικών ωρών που προβλεπόταν, η εφαρμογή διήρκεσε 8 ώρες. Από την Α΄ φάση δεν προβλήθηκε το απόσπασμα από το «Χαμίσι», μειώνοντας τη διάρκεια της φάσης σε 3 από τις 4 ώρες. Η Β΄ φάση περιορίστηκε, το πρώτο της τμήμα (4 ώρες) σε 2 ώρες, ενώ δεν πραγματοποιήθηκε το δεύτερο της (ανάθεση σε ομάδες συγκριτικής μελέτης ταινίας και λογοτεχνικού έργου, κριτική) διάρκειας 6 ωρών. Όσον αφορά τη Γ΄ φάση, αυτή περιορίστηκε στις 3 ώρες (από 8), αφού δόθηκε στους μαθητές υπάρχον κείμενο και δεν χρειάστηκε να δημιουργήσουν δικό τους.

Το σενάριο αντλεί

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο παρόν σενάριο προτείνεται η σύνδεση μεταξύ λογοτεχνικών κειμένων και ποικίλων μορφών οπτικο-ακουστικών αφηγημάτων, κυρίως κινηματογραφικών ταινιών μεγάλου ή μικρού μήκους, στο πλαίσιο του σύγχρονου προβληματισμού που έχει αναπτυχθεί διεθνώς στον εκπαιδευτικό χώρο για τη χρησιμότητα της εισαγωγής των οπτικο-ακουστικών μέσων στο σχολείο και της μελέτης τους, καθώς η πολλαπλότητα και η περιπλοκότητα των σύγχρονων μορφών επικοινωνίας επιτάσσει την καλλιέργεια πολύμορφων γραμματισμών. Οι μαθητές κρίνουν και συγκρίνουν το λόγο με την εικόνα ως αφηγηματικά μέσα και έρχονται σε επαφή με τον κινηματογράφο με διαφορετικό τρόπο, με σκοπό την εμβάθυνση στην εικόνα και στον τρόπο με τον οποίο «εκφράζει» ένα λογοτεχνικό κείμενο.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Στο προτεινόμενο σενάριο κύρια επιδίωξη είναι συνειδητοποίηση από την πλευρά των μαθητών ότι δεν υπάρχει κάποια ασυμφιλίωτη σύγκρουση ανάμεσα στην εικόνα και το λόγο. Η εικόνα εμφιλοχωρεί στο λογοτεχνικό κείμενο, όπως ακριβώς και ο λόγος στην εικόνα. Εάν η αποτελεσματική πρόσληψη του γραπτού κειμένου προϋποθέτει τη συνειδητοποίηση και κριτική κατανόηση των εικόνων που μας υποβάλλει, η ουσιαστική πρόσληψη της εικόνας προϋποθέτει, αντίστοιχα, τη δυνατότητα μας να αντιληφθούμε πώς ακριβώς μας μιλά, και ακόμη, πώς μπορούμε εμείς να συνομιλήσουμε με αυτήν.

Η μεθόδευση του σεναρίου αποσκοπεί στη δημιουργία ενός παιδαγωγικού πλαισίου που αναγνωρίζει τη συμπληρωματικότητα των διαφορετικών ειδών γραμματισμού. Η αναμόρφωση της εκπαιδευτικής στοχοθεσίας συνίσταται στη δημιουργία και προάγει τη συνδυασμένη ανάπτυξη και τη δημιουργική

αλληλεπίδραση τους. Στην περίπτωση της οπτικο-ακουστικής αφήγησης, συγκεκριμένα, έχουμε τη λειτουργική συμπλοκή και συνεργία της 'εικόνας', του 'λόγου' και της 'μουσικής'.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, γενικότερη επιδίωξη του προς εφαρμογή σεναρίου είναι η κατανόηση από την πλευρά των μαθητών του κινηματογραφικού σημειωτικού κώδικα, των ιδιαίτερων τεχνικών, συμβάσεων και εκφραστικών μέσων που χρησιμοποιεί. Ταυτόχρονα επιδιώκεται η ενθάρρυνση των μαθητών να αξιοποιήσουν τα μέσα αυτά για να κατασκευάσουν δικές τους κινηματογραφικές εκδοχές αγαπημένων τους αναγνωσμάτων.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η εισαγωγή του κινηματογράφου στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί ακόμη και σήμερα ένα είδος ταμπού. Οι μαθητές από την πλευρά τους έχουν αποδεχθεί τον κινηματογράφο μόνο ως διασκέδαση και χάσιμο χρόνου και κατ' επέκταση ως χάσιμο διδακτικών ωρών. Γι' αυτό θεωρείται απαραίτητο να αλλάξει αυτή η πεποίθηση, έτσι ώστε με τη βοήθεια αυτού του σύνθετου, ζωντανού και σύγχρονου μέσου να μπορεί να χειρίζεται κριτικά και δημιουργικά την ποικιλία των οπτικοακουστικών ερεθισμάτων.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα της πρώτης κινηματογραφικής εμπειρίας για τους περισσότερους ανθρώπους·
- να μάθουν ότι ο κινηματογράφος κάποτε, παρείχε τη μοναδική δυνατότητα για να δουν οι άνθρωποι «άλλους» κόσμους και ανθρώπους.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να κατανοήσουν την έννοια της αφήγησης και των διαφορετικών ειδών αφήγησης (γραπτής, οπτικής, δραματοποιημένης)·
- να κατανοήσουν τις βασικές συμβάσεις (γλώσσας, κώδικα) της γραπτής και της οπτικο-ακουστικής αφήγησης·
- να συνειδητοποιήσουν τις διαφορετικές δυνατότητες της γραπτής αφήγησης και της οπτικο-ακουστικής·
- να γνωρίσουν τους τρόπους συλλειτουργίας κινούμενης εικόνας, λόγου και μουσικής·
- να γνωρίσουν το κειμενικό είδος του σεναρίου·
- να αναγνωρίζουν τις συμβάσεις και τους κώδικες του οπτικο-ακουστικού αφηγήματος.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συγκρίνουν το λογοτεχνικό με το οπτικο-ακουστικό κείμενο που βασίζεται σε αυτό (ομοιότητες και διαφορές, ιδιαιτερότητες του καθενός)·
- να εικονοποιούν και να δραματοποιούν τα λογοτεχνικά κείμενα.

Διδακτικές πρακτικές

Για τις διδακτικές πρακτικές βλ. [κεφ. Γ. Εισαγωγή](#). Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο καθώς και ακολούθως [κεφ. Ε. Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης](#).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η αφορμή για την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου έχει δοθεί πολλές φορές, μιας και όπως προαναφέρθηκε, κάτι τέτοιο συμπεριλαμβάνεται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό όμως που συνετέλεσε περισσότερο στην απόφαση για την εφαρμογή, ήταν η διαπίστωση ότι οι μαθητές παρακολουθούν μια ταινία επιφανειακά, χωρίς να μπορούν να αντιληφθούν «βαθύτερα» νοήματα, αλλά και να κατανοήσουν την επιβλητική δύναμη της εικόνας και της μουσικής σε ένα κινηματογραφικό έργο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η λογοτεχνία στο Δημοτικό σχολείο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του γλωσσικού μαθήματος. Αν και σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ για το μάθημα της Γλώσσας κρίνεται σκόπιμη η αποσύνδεση της διδασκαλίας των λογοτεχνικών κειμένων από τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, παρόλα αυτά αρκετοί εκπαιδευτικοί σχεδόν πάντοτε συμπληρώνουν τη διδασκαλία κάθε ενότητας του σχολικού βιβλίου, με ένα αντίστοιχο λογοτεχνικό κείμενο, το οποίο σε αρκετές περιπτώσεις το αντλούν από το σχολικό Ανθολόγιο. Ο κινηματογράφος διατρέχει το σύνολο, θα έλεγε κανείς, των ενοτήτων του γλωσσικού μαθήματος, αφού σε κάθε ενότητα το σχολικό βιβλίο προτείνει την παρακολούθηση μιας ταινίας, η οποία βεβαίως σχετίζεται με τη θεματική της ενότητας. Επιπρόσθετα, η γλώσσα της κινούμενης εικόνας κυριαρχεί στην καθημερινότητά μας. Η καλλιέργεια κριτικής αντίληψης και προσωπικής ματιάς είναι απαραίτητα στοιχεία της σημερινής μαθησιακής διεργασίας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στο παιδαγωγικό πλαίσιο που ορίζεται από την προτεινόμενη μεθόδευση του διδακτικού σεναρίου παρακάτω, στοχεύει στη διεύρυνση του πολιτισμικού υπόβαθρου του μαθητή προσφέροντας γνώσεις, πληροφορίες, εικόνες,

ακούσματα, δηλαδή εμπειρίες που θα τον βοηθήσουν να διαμορφώσει προσωπικές ερμηνείες για το λογοτεχνικό κείμενο. Η χρήση αυτή του διαδικτύου στόχο έχει την ανάπτυξη δεξιοτήτων συλλογής, κατανόησης και διαχείρισης πληροφοριών.

Κείμενα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου:

Ντίνος Δημόπουλος, «Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό»

Ανθολόγιο λογοτεχνικών κείμενων Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού:

Παντελής Καλιότσος, «Ένα σακί μαλλιά»

Ταινίες

Ελληνικές μεγάλου μήκους:

[Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού, Ντίνος Δημόπουλος, 1993](#)

[Ο Ψύλλος, Δημήτρης Σπύρος, 1990](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η ημέρα: 1η, 2η & 3η διδακτική ώρα

Τα δελφινάκια

Η πρώτη ημέρα εφαρμογής ήταν η Παρασκευή 24/5/2013. Οι μαθητές διατήρησαν τις ομάδες που είχαν σχηματίσει στην αρχή της εβδομάδας (βλ. Τεκμήριο 1). Η μέρα

Τεκμήριο 1

ξεκίνησε με συζήτηση σχετική με τον κινηματογράφο. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι μαθητές ενθουσιάστηκαν, μιας και η σχέση τους με τον κινηματογράφο είναι αρκετά καλή. Εξάλλου στα πλαίσια της διδασκαλίας των ενοτήτων του σχολικού βιβλίου, έχουμε παρακολουθήσει αρκετές ταινίες που σχετίζονταν κάθε φορά με το κεντρικό θέμα της συγκεκριμένης ενότητας (Ενότητα 6 – Οι φίλοι μας τα ζώα: «Hachiko, η ιστορία ενός σκύλου», Ενότητα 10 – Μυστήρια, επιστημονική φαντασία: «Επιστροφή στο μέλλον», κλπ.). Όμως και με αφορμή άλλα γεγονότα ή προγράμματα στα οποία συμμετέχει η τάξη, είχαν την ευκαιρία οι μαθητές να παρακολουθήσουν (επιλεγμένες κατάλληλα) ταινίες ή αποσπάσματα από αυτές ή άλλες.

Η συζήτηση ξεκίνησε με τις «κινηματογραφικές» συνήθειες των μαθητών, δηλαδή κάθε πότε πηγαίνουν σινεμά, αν τους αρέσει ο κινηματογράφος κλπ. Επειδή όμως, όπως προαναφέρθηκε, οι μαθητές έχουν ξανασυζητήσει αυτά τα θέματα στα πλαίσια της κριτικής ταινιών, η συζήτηση οδηγήθηκε σε ζητήματα όπως η μείωση των κινηματογραφικών αιθουσών, η ραγδαία εξέλιξη της τηλεόρασης που λειτούργησε «εχθρικά» για τον κινηματογράφο, αλλά και η έλευση του διαδικτύου, το οποίο στην ουσία –με τη δυνατότητα λήψης ταινιών– αντικατέστησε τον κινηματογράφο και όλη τη γοητεία του. Εκτός από τα «αρνητικά» συμπεράσματα για την πορεία του σινεμά στην Ελλάδα, οι μαθητές συμφώνησαν κρίνοντας «εξ ιδίων τα αλλότρια», ότι η πρώτη φορά που κάποιος βλέπει κινηματογράφο συνήθως του μένει αξέχαστη και τη θυμάται για πάντα.

Όπως και ο μικρός Πέτρος που για πρώτη φορά παρακολούθησε κινηματογράφο, σκηνή που οι μαθητές παρακολούθησαν στο απόσπασμα από [«Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού»](#), το οποίο προβλήθηκε στη συνέχεια. Πριν όμως ξεκινήσει η προβολή του κινηματογραφικού αποσπάσματος προηγήθηκε ανάγνωση του μυθιστορηματικού, από το βιβλίο του Ντίνου Δημόπουλου με τον ίδιο τίτλο. Το

συγκεκριμένο απόσπασμα βρίσκεται στο βιβλίο της λογοτεχνίας (*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*) της Α΄ Γυμνασίου και έχει τίτλο «[Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό](#)». Οι μαθητές, περίεργοι, οδηγήθηκαν στην αίθουσα πληροφορικής, όπου αμέσως μετά την ανάγνωση είδαν το απόσπασμα (30:40 έως 34:18) από την ταινία που γυρίστηκε, βασισμένη στο μυθιστόρημα, και με σεναριογράφο και σκηνοθέτη τον συγγραφέα του μυθιστορήματος και γνωστού σκηνοθέτη του ελληνικού κινηματογράφου. Με το τέλος της προβολής οι μαθητές εντυπωσιασμένοι αλλά και προβληματισμένοι, προσπαθούν με συζήτηση να εξηγήσουν ή μάλλον να επιλέξουν σε ποια από τις δύο περιπτώσεις η αφήγηση ήταν πληρέστερη, αληθινή και ωραιότερη. Ζητήθηκε από τους μαθητές να θυμηθούν ή να «μαντέψουν» κορυφαία λογοτεχνικά έργα στα οποία οι σκηνοθέτες έδωσαν «σάρκα και οστά». Οι αναφορές των μαθητών ήταν καταγιστικές, μιας και αναφέρθηκαν ο «Όλιβερ Τουίστ», «Οι Άθλιοι», «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται», η «Χριστουγεννιάτικη ιστορία», κλπ. Σ' αυτό το σημείο τονίστηκε ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι (ποιοτικές) ταινίες είναι προϊόν ενός λογοτεχνικού κειμένου, γεγονός που τις αναδεικνύει, τις καθιστά ελκυστικές, και σίγουρα εμπορικά (αλλά και γιατί όχι καλλιτεχνικά) επιτυχημένες. Κατά τη διάρκεια της προβολής αλλά και στη συνέχεια, αυτό που έκανε εντύπωση στους μαθητές ήταν το αποσβολωμένο πρόσωπο του μικρού Πέτρου, ως αποτέλεσμα της πρώτης του επαφής με τον κινηματογράφο. Ιδιαίτερα όμως, συγκίνησε η παράκλησή του στον Σαρλό να φέρει το «αθάνατο νερό». Το συναίσθημα αυτό μας έδωσε την ευκαιρία να συζητήσουμε την απατηλή αίσθηση του κινηματογράφου, η οποία όμως πολλές φορές αποτελεί και το ζητούμενο. Αρκετές φορές νιώσαμε όλοι «να μπαίνουμε στο έργο», δηλαδή να νιώθουμε τη σεναριακή εξέλιξη ως πραγματικό βίωμα. Αυτό οφείλεται αφενός στη χρήση ειδικών εφέ που προσομοιώνουν την πραγματικότητα, αφετέρου στην άριστη υποκριτική τέχνη ορισμένων ηθοποιών.

Στην ερώτηση αν οι τηλεοπτικές εικόνες προκαλούν ανάλογο δέος και θαυμασμό μερικοί μαθητές απάντησαν θετικά. Δικαιολογημένο, αν κρίνουμε με βάση

τις προτιμήσεις των ενηλίκων σε μια ίδια-πιθανόν ερώτηση. Κατόπιν οι μαθητές σε ομάδες κατέγραψαν την πρώτη τους κινηματογραφική εμπειρία σε φύλλα χαρτιού, από τα οποία, αν προσέξει κανείς πιο επιμελώς, θα συμπεράνει ότι πολλοί από τους μαθητές είχαν την πρώτη «πλήρη» επαφή τους με τον κινηματογράφο μόλις φέτος, και αυτή στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, ή τουλάχιστον αυτή ήταν η «κορυφαία» (βλ. φάκελο: «Πρώτη εμπειρία»).

Στη συνέχεια, αντί της προβολής του αποσπάσματος από το «Χαμίνοι» που πρότεινε η δημιουργός προτίμησα το σημείο της ταινίας (34:18–38:00), όπου ο μικρός Πάνος θυμάται την εκδίωξή τους από το σπίτι και τη φωτιά που βάζουν άνθρωποι του κοινωνικού του περιγύρου στα πράγματα του σπιτιού.

Τεκμήριο 2

Το συγκεκριμένο κομμάτι της ταινίας επιλέχθηκε γιατί η εικόνα είναι καθηλωτική σε συνδυασμό με την καταλληλότερη μουσική και δημιουργεί έντονα συναισθήματα στους μαθητές. Πράγματι, τελειώνοντας την προβολή αυτού του αποσπάσματος απορημένοι οι μαθητές ρωτούσαν γιατί συνέβη αυτό. Η εικόνα με την εκφραστική της δύναμη αλλά και η «επιβλητική» μουσική που τη συνοδεύει πετυχαίνει τον στόχο της. Το συγκεκριμένο σημείο της ταινίας δεν περιέχει διαλόγους, όπως άλλωστε και η ταινία του Σαρλό, και επιλέχθηκε με στόχο «να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές στην

αφηγηματική δύναμη της εικόνας και της μουσικής», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η δημιουργός.

Στην ερώτηση «αν γίνεται κινηματογράφος χωρίς λόγια» οι μαθητές απάντησαν: «μάλλον ναι, γίνεται». Αιτιολογώντας την απάντησή τους η συζήτηση περιστράφηκε γύρω από το θέμα που ήδη θίχτηκε, το γεγονός δηλαδή της εκφραστικής δύναμης της εικόνας, η οποία συνδυασμένη με την κατάλληλη μουσική μπορεί να αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα.

Σε σχέση με το αρχικό σενάριο οι 4 διδακτικές ώρες περιορίστηκαν σε 3, μιας και οι στόχοι της συγκεκριμένης φάσης μπορούσαν να επιτευχθούν σε αυτό το διάστημα.

Σε ένα σενάριο όπως το παρόν με συγκεκριμένη φυσιογνωμία και στόχους η αξιολόγηση αποτελεί «θολό» σημείο. Τι να αξιολογηθεί και πόσο; Με ποιον τρόπο; Εν πάση περιπτώσει, οι μαθητές εξαιτίας αυτής της εφαρμογής μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι αντιλήφθηκαν τη δύναμη και τη σημασία της εικόνας, η οποία όταν «υπάρχει» χωρίς διαλόγους αποκτά επιπλέον εκφραστική δύναμη συνοδευόμενη από την κατάλληλη μουσική. Επίσης η δυνατότητα που είχαν οι μαθητές να συγκρίνουν το κείμενο με την εικόνα τους έδωσε την ευκαιρία να καταλάβουν ότι κάθε τρόπος αφήγησης έχει τα θετικά του αλλά και τα αρνητικά του.

2η ημέρα – 4η & 5η διδακτική ώρα

«Ο Ψύλλος»

Η δεύτερη μέρα –ακολουθώντας το σενάριο– προέβλεπε την προβολή της ταινίας του Δ. Σπύρου «Ο Ψύλλος» και κατόπιν σχολιασμό της. Οι συγκεκριμένοι μαθητές λόγω της υλοποίησης του προγράμματος καινοτόμων δράσεων με τίτλο: «Ταξιδιώτης της

γραφής» που είχε αναλάβει το τμήμα είχαν δει την ταινία ως συμπλήρωμα της επίσκεψής τους σε τυπογραφείο και στις εγκαταστάσεις της τοπικής εφημερίδας. Τότε μας είδε δοθεί η δυνατότητα πολλές από τις σκηνές της ταινίας να τις σχολιάσουμε ποικιλοτρόπως. Άλλοτε με τη «ματιά» των μαθητών οι οποίοι «γνώριζαν» το σχολείο –αν όχι των γονιών τους, των παππούδων τους – με όλη του την αυστηρότητα, άλλοτε υπό το πρίσμα των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που ανέλυε η ταινία. Γι' αυτό, από τις 4 ώρες που προτείνει η δημιουργός του σεναρίου για την υλοποίηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, αξιοποιήθηκαν τελικά μόνο 2 ώρες. Έτσι, δε χρειάστηκε να προβληθεί ολόκληρη η ταινία, αλλά μερικά αποσπάσματά της τα οποία είχαν προ πολλού συγκινήσει και εντυπωσιάσει τους μαθητές (Τεκμήριο 3).

Τεκμήριο 3

Μετά το τέλος κάθε προβολής ακολούθησε συζήτηση σχετική με το απόσπασμα που προηγείτο. Για παράδειγμα, προβλήθηκαν σχετικά αποσπάσματα στα οποία τονιζόταν η επιμονή του «Ψύλλου», η μεταστροφή της συμπεριφοράς των χωρικών με την έλευση της δημοσιογράφου, η στάση των παιδιών, αλλά και όσα από τα δευτερεύοντα θέματα πρότεινε η δημιουργός του παρόντος. Αυτά όμως σε λιγότερο χρόνο, διότι όπως προαναφέρθηκε αρκετά είχαν συζητηθεί σε άλλο πλαίσιο. Ιδιαίτερη

έμφαση έδωσαν οι μαθητές στη συμπαράσταση του «Γαλαξία», καθώς δεν εντόπισαν ούτε διέκριναν στοιχεία ιδιοτέλειας ή χλευασμού απέναντι στον «Ψύλλο».

Επειδή, όπως ειπώθηκε, δεν προβλήθηκε ολόκληρη η ταινία, η σύνοψη αυτής μοιραία οδηγήθηκε στο να γίνει από τους μαθητές μετά το τέλος της συζήτησης με την ταυτόχρονη προβολή των αποσπασμάτων.

Τα σύντομα κείμενα των ομάδων που εξιστορούν την υπόθεση της ταινίας είναι ικανά να προβληματίσουν (θετικά) για το πόσο μπορεί να επηρεάσει, κυρίως όμως να επιδράσει, η κινηματογραφική εμπειρία στην ικανότητα παραγωγής γραπτού λόγου με τόση περιεκτικότητα και ουσία από τους μαθητές. Ίσως επειδή η συγκεκριμένη ταινία χαρακτηρίζεται από εκφραστική καινοτομία σε συνδυασμό με την εκφραστική της οικονομία και αρτιότητα (βλ. φάκελο: «Περίληψη του Ψύλλου»).

Αυτά τα κείμενα που παρήγαγαν οι μαθητές αποτελούν κατά κάποιον τρόπο μια μορφή αξιολόγησης που μπορούμε να έχουμε για το κατά πόσο η προβολή αποσπασμάτων και η συζήτηση γύρω από αυτά επηρέασαν τους μαθητές. Αν κρίνουμε από το αποτέλεσμα, μάλλον οι στόχοι επετεύχθησαν, αφού οι μαθητές κατάφεραν να αξιοποιήσουν τον κινηματογράφο ως (αποτελεσματικό) εργαλείο κατανόησης, κρίσης και σκέψης, το οποίο εξάπτει τη φαντασία τους και ενθαρρύνει τον διάλογο.

3η ημέρα – 6η, 7η & 8η διδακτική ώρα

«Ένα σακί μαλλιά»

Η 3η ημέρα εφαρμογής του σεναρίου δεν ακολούθησε το αρχικό σενάριο (βλ. «Το σενάριο στηρίζεται»). Ενώ προέβλεπε τη συγκριτική μελέτη ταινίας και λογοτεχνικού έργου, προτιμήθηκε να παραλειφθεί (για λόγους εξοικονόμησης χρόνου) αυτό το

κομμάτι και να περάσουμε κατευθείαν στην Γ΄ φάση, όπου επίσης οι 8 διδακτικές ώρες που «απαιτούσε» η δημιουργός τελικώς περιορίστηκαν στις 3. Κι αυτό, γιατί προτίμησα να περιορίσω το εύρος της δραστηριότητας θεωρώντας ότι οι συγκεκριμένοι μαθητές δεν έχουν συνηθίσει σε τέτοιου είδους απόπειρες (συγγραφής) έως τώρα, παρά μόνο σε κάποιες που αφορούσαν το θεατρικό παιχνίδι (είτε στο μάθημα της Ιστορίας, είτε της Γλώσσας κ.λπ), που προέκυπταν με την παραγωγή διαλόγων από τους μαθητές. Γι' αυτό επέλεξα να τους διαβάσω με αρκετά «πειστικό» τρόπο το απόσπασμα από το βιβλίο του Π. Καλιότσου [«Ένα σακί μαλλιά»](#), που υπάρχει στο *Ανθολόγιο Ε΄ – Στ΄ Δημοτικού*, και συγκεκριμένα στη σελίδα 112, με τον [ομώνυμο](#) τίτλο. Όπως θα περίμενε κανείς, οι μαθητές –μετά κι από λίγες εξηγήσεις– συγκινήθηκαν και φυσικά εξήραν τη στάση των «συναδέλφων» τους. Φορτισμένοι συναισθηματικά όπως ήταν, βρήκα την ευκαιρία να ανακοινώσω στους μαθητές ότι θα επιθυμούσα να μου γράψουν ένα σενάριο βασισμένο σε αυτό το διήγημα, το οποίο θα μπορούσε να είναι ο «κορμός» μιας ταινίας ολιγόλεπτης διάρκειας. Τους πρότεινα μάλιστα να χωρίσουν το κείμενο σε 4 μέρη και να αναλάβει η κάθε ομάδα από ένα. Ίσως το αποτέλεσμα της συλλογικής προσπάθειας των μαθητών θα μπορούσε να ήταν καλύτερο. Σημασία έχει ότι για να υπάρξει αυτό το αποτέλεσμα, οι μαθητές συνεργάστηκαν άψογα, δείχνοντας ότι τους ενδιέφερε και τους άρεσε αυτό που έκαναν. Ήταν, δηλαδή, αποτέλεσμα ομαδικής προσπάθειας και συλλογικής ευθύνης (βλ. φάκελο: «Συγγραφή σεναρίου»).

Επιπρόσθετα, οι μαθητές αντιλήφθηκαν τη δομή ενός σεναρίου, αφού μετά από τις απαραίτητες εξηγήσεις που τους δόθηκαν, φρόντισαν στα κείμενά τους να υπάρχουν και οδηγίες για το πώς πρέπει να «στηθούν» οι πρωταγωνιστές, ποια θα πρέπει να είναι η σειρά των εξελίξεων κ.λπ.

Πολλά βέβαια από αυτά που περιελάμβανε το «σενάριο» τελικά δε χρησιμοποιήθηκαν στις πρόβες που ταυτόχρονα μερικοί έκαναν, θέλοντας έτσι με

βιωματικό τρόπο να εμπνευστούν για να γράψουν. Άλλα άλλαξαν εξολοκλήρου, αφού ήταν δύσκολο να εφαρμοστούν στην πράξη (τεκμήριο 4).

Τεκμήριο 4

Γενικά οι μαθητές δυσκολεύτηκαν αρκετά στο να καταφέρουν «να στήσουν ένα σενάριο για ταινία». Γι' αυτό και η αξιολόγησή τους για το αν τα κατάφεραν ή όχι θα πρέπει να είναι επιεικής, διότι η πρώτη φορά είναι πράγματι δύσκολη. Αυτό που ενδεχομένως έμεινε από όλη τη διαδικασία είναι ότι οι μαθητές κατανόησαν τις δυσκολίες που παρουσιάζει το γύρισμα μιας ταινίας (συνολικά) και ότι σίγουρα το διασκέδασαν. Έτσι, το πιο πιθανό είναι παρακολουθώντας μια ταινία να μπορούν να σκεφτούν και άλλα με αυτή συναφή πράγματα που επηρέασαν τη δημιουργία της.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η φύση και ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσεται το σενάριο δεν απαιτούν φύλλα δρατηριοτήτων.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Οι προεκτάσεις που μπορεί να πάρει το παρόν σενάριο είναι «ανεξέλεγκτες». Άλλωστε αρκετές προτάσεις ενδιαφέρουσες περιλαμβάνει και το αρχικό σενάριο, όπου η δημιουργός «χρησιμοποιεί» αρκετά παραδείγματα, τα οποία ο εκπαιδευτικός που καλείται να εφαρμόσει το σενάριο επιλέγει κατά το δοκούν. Η κατάλληλη επιλογή έγκειται στο τι ακριβώς θέλει ο εκπαιδευτικός να δώσει έμφαση, σε ποια σημεία σκοπεύει να εστιάσει και εν τέλει ποιοι είναι οι στόχοι του.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή ενός τέτοιου σεναρίου αναπόφευκτα επιδέχεται κριτικής, αφού οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει αλλά και η γενικότερη πορεία του θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι είναι «καινά δαιμόνια» στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Η μεγαλύτερη δυσκολία φυσικά, αφορά στη συγγραφή σεναρίου για «κινηματογραφική αξιοποίηση» και ιδιαίτερα την «αυτοαξιοποίηση», μιας και οι μαθητές δεν έχουν συνηθίσει να ακολουθούν κατά γράμμα ένα σενάριο και πολύ περισσότερο ένα κινηματογραφικό σενάριο. Αυτό στο οποίο έχουν εξασκηθεί και κάνουν πολύ καλά είναι οι θεατρικές παραστάσεις με αφορμή μια σχολική εορτή, ή απλά θεατρικά παιχνίδια με αφορμή ένα μάθημα ή ένα κείμενο.

Έτσι λοιπόν οι μαθητές, ενώ στην πρώτη και δεύτερη φάση είχαν τη δυνατότητα να «ξεδιπλώσουν» μερικές από τις ικανότητες και δεξιότητές τους, αντίθετα στην τρίτη δεν προσέφεραν τα αναμενόμενα. Οποιαδήποτε περαιτέρω προσπάθεια που θα μπορούσε να γίνει, ακυρώνεται λόγω έλευσης του καλοκαιριού και κατά συνέπεια λόγω διακοπών.

Σημείωση: Συμβατικά, για λόγους οικονομίας κειμένου (αλλά καταχρηστικά από άποψη γλωσσικής ισότητας των φύλων), χρησιμοποιούμε μόνο το αρσενικό των ουσιαστικών.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., 2003. *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Δημοτικού-Γυμνασίου. ΔΕΠΠΣ της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/2deppsaps_GlossasDimotikou.zip (14/06/2013).

Ι.Ε.Π. 2011. Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό & Γυμνάσιο), Οδηγός για τον εκπαιδευτικό:

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php> [07.06.2013].

Ι.Ε.Π. 2011. Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, Βασικό επιμορφωτικό υλικό – τόμος Γ΄ – [Αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ